

La percepció de la igualtat i les violències masclistes entre l'alumnat de 14 a 18 anys a les Illes Balears

Un estudi pilot de l'Institut Balear de la Dona

a càrrec de Catalina Gayà (directora)

- 2018 -

G
O
I
B
/

CONSELLERIA
PRESIDÈNCIA

Com ens han explicat el seu món els i les adolescents?

- Rols hegemònics: què busquen ser?
- Rols hegemònics: com valoren i reaccionen a aquests models?
- Rols hegemònics: què pensen de l'altre?
- Amor romàntic: com s'enamoren?
- Amor romàntic: com valoren i reaccionen a aquests models?
- Amor romàntic: el perceben com una violència?
- Violències masclistes: en parlen?
- Violències masclistes: quines formen part del seu dia a dia?
- Violències masclistes: hi reaccionen?
- Les xarxes socials: quin paper hi tenen?
- La sexualitat: com la viuen?
- La igualtat: què en saben?

AL·LOTES

- **Xoc entre dos models**, l'après a casa i el que les atorga èxit social a l'institut.
- **Atributs del rol tradicional après a la infància (casa i primària)**: ser educades, reservades, tenir parella estable, carinyosa, estudiant, fidel.
- **Model èxit social institut**: copia el model de les narratives mediàtiques. Els atorga popularitat. Així i tot, **el model que fa popular a les dones comporta un insult per a elles (putes)**.
- Atributs del model d'èxit: cos normatiu, sexualitzada, amb seguidors a la xarxa i poca importància als estudis.

AL·LOTS

- No hi ha negociació entre el model après a casa i el model de l'adolescència.
- No hi ha xoc de models, només n'apareix un, que és el **model d'èxit social que triomfa a l'institut**.
- Aquest model copia el model de les **narratives xarxes** i assumir-lo et reporta **popularitat**.
- Atributs: físic normatiu, líder, *pasota*, gracios, acumular relacions amb dones que responen als cànons, saber-se visibilitzar davant del grup.
- En el cas dels homes, **acumular aquest tipus de relacions comporta una admiració vers a ells (cracks)**.

Rols hegemònics: com valoren i reaccionen a aquests models?

AL·LOTES

- L'entenen com a **perjudicial per a elles**.
- **No permet la sororitat** i genera mecanismes insolidaris
- Senten que les **dones pateixen més la pressió social** entorn a la sexualitat. Tenir líos i un cos normatiu són condicions per a ser populars, però, **al mateix temps, estan penalitzades socialment: 'putes'**.
- A 3r, observen el model. A 4t, han après a negociar-hi (sumen atributs dels 2 models). A 1r, han après a respondre o aïllar-se.
- **Elles responen més, encara de manera individual, a les violències masclistes derivades dels rols heg.:** les han patit des de la infància, hi reflexionen en grup i busquen respostes (amigues i Internet).

AL·LOTS

- Entenen el model **com a perjudicial per a ells** (alguns diuen que no els deixa ser lliures, no encaixa amb les seves vides)
- No apareixen els amics com a actors pel diàleg
- Ells **titllen el model com a injust**, però sembla que ni el reflexionen ni reaccionen
- No l'enfronten perquè **la reacció els marginaria**
- A mesura que es fan grans sembla que **el model els deixa d'interessar**. A 3r de l'ESO, l'observen. A 4t de l'ESO, hi participen. A 1r de Batxillerat, se n'allunyen. La majoria no el combat.

AL·LOTES

- Parlen d'un tipus de masculinitat hegemònica, el de la popularitat. A mesura que es fan grans, **expressen que aquest model també els perjudica a ells.**

AL·LOTS

- Ells **parlen de dos tipus de feminitats hegemòniques:** les al·lotes amb qui tendrien una relació llarga (són carinyoses, estudioses, fidels) amb les que tendrien una relació curta, les populars.

AL·LOTES

- **Clau per entendre les contradiccions entre el coneixement teòric de la igualtat i les violències que pateixen o reproduïxen**
- Relacionen amor amb possessió, amb “fa mal”.
- **El de l'amor romàntic és l'únic relat que fan de l'amor**
- Relacionen l'estar amb parella amb conceptes com control i possessió
- No en qüestionen ni els mites ni els estereotips

AL·LOTS

- Participen dels mites i dels estereotips de l'amor romàntic. **“L'amor fa mal” o “L'amor ho pot tot”** són mites que inicialment no problematitzen encara que, amb el pas dels anys, comencen a relacionar-los com a propis de relacions tòxiques o malaltisses.
- **Justifiquen la gelosia i el control com una forma de demostrar amor, protegir l'altre o evitar perdre'l.**
- **La fidelitat també és un mite que no es qüestiona en cap moment.**

Amor romàntic: com valoren i reaccionen a aquests models?

AL·LOTES

- El valoren com a perjudicial per a elles i **això els provoca contradiccions, sobretot per les violències que comporta, unes violències que o bé elles o bé amigues han experimentat.**
- A mesura que es fan grans (4t ESO) verbalitzen les contradiccions pel fet de participar en un model que reconeixen com a tòxic i perjudicial per a elles, però també parlen de que **hi participen de manera “inconscient”.**

AL·LOTS

- A 3r de l'ESO, sembla que **ni es qüestionen el model de l'amor romàntic en general.** A 4t de l'ESO és quan sembla que **es comencen a qüestionar certs aspectes,** tot i que fan discursos contradictoris. A 1r de Batxillerat, **el grup es divideix.**
- En els tres grups, **els mites de l'amor romàntic provoquen discussions entre els participants,** tant pel que fa a la nomenclatura com als límits.

AL·LOTES

- Comencen a identificar violències.
- **El control monopolitza relat.**
- També parlen d'altres violències com **oposar-se a relacions d'amistat amb altres homes, apartar-les de les amigues, xantatges, manipulacions, cessió de contrasenyes.**
- Busquen eines per **fer front al model de l'amor romàntic**, parlen del feminisme, de professores, de padrines, d'amigues.

AL·LOTS

- No, en general. Malgrat tot, en els tres grups, les violències que comporta l'amor romàntic provoca discussions entre els participants, tant pel que fa a la nomenclatura i el mateix fet de si aquests són violències o no.
- A 3r de l'ESO, es relaciona la gelosia amb un principi de violència. Es justifica el control: està malament, però no ho consideren violència. A 4t de l'ESO, encara que de manera contradictòria perquè en casos els justifiquen, inclouen com a violències: control, insults, crits, xantatge... A 1r de Batxillerat, no s'aprofundeix més en els tipus de violència psicològica, malgrat que la consideren un límit.

AL·LOTES

- Les violències masclistes són un tema de discussió. Descriuen les que han experimentat i en narren d'altres que, encara que no les han experimentat directament, formen part de violències masclistes a las quals temen. **La majoria d'aquestes violències apareixen relacionades amb l'espai públic, sempre entès com un espai agressiu per a elles.**
- A mesura que passen els anys detecten més violències psicològiques.

AL·LOTS

- Durant el grup, **es debat sobre què és i què no és violència** (alçar la veu, insult, xantatge emocional i control)
- Però **no apareix la reflexió grupal** entorn a les violències del model de l'amor romàntic
- De fet, alguns **justifiquen les violències amb paraules com a protecció, evitar perdre l'altre, conservar l'altre**
- **Les violències masclistes no són un tema de discussió en el seu dia a dia.** Sembla que és una cosa d'elles.

AL·LOTES

- Identifiquen com a violències masclistes **el control, la conducció temerària, l'assetjament, la manipulació, els insults, cedir contrasenyes, els comentaris masclistes** a l'espai públic.

AL·LOTS

- **El control del mòbil:** no sempre és considerat com a violència, de vegades s'hi refereixen com una qüestió de confiança, de protecció de l'altre, de gelosia; o simplement com un comportament negatiu.
- **Relacionen control amb xarxa, amb cedir contrasenyes.** La majoria han participat de la **cessió de contrasenyes a la parella**, però no ho consideren violències
- **Control vestimenta sobre ells:** no n'hi ha.
- **Possessió i gelosia:** hi participen amb contradiccions (no sempre són considerades violències).

AL·LOTES

- Si detecten i reaccionen davant de violències masclistes és majoritàriament **gràcies o, per culpa de, l'experiència, però no les hem dotat d'eines, ni a l'escola ni a la família ni l'administració, per respondre.**
- Importància de les **amigues**
- Violència, com a tema interpersonal i no com a social i col·lectiu → **Resposta individual**
- **Estan buscant estratègies per respondre**

AL·LOTS

- Reaccionen davant la violència com un tema interpersonal i no com a social i col·lectiu → **Resposta individual.**
- **Apareix en el debat la resposta que donen a situacions de bullying,** en aquest cas la resposta tenen clar que és grupal.
- **No tenen un coneixement teòric que els permeti identificar certes actituds i accions com a violències masclistes,** així i tot són actituds i accions que els provoquen debats i contradiccions.

AL·LOTES

- **Mur de la narrativa de l'amor romàntic**, que veuen com a forma d'ostentació i relat irreal
- **Exerceixen i pateixen el control**
- Normalització de la sexualització
- Normalització del **control cibernètic**
- Normalització de la hiperexposició i sexualització dels seus cossos
- Espai de relació
- **És percebut com un espai violent per a elles (control a través del mòbil, assetjament, suplantació d'identitat)**
- L'ús que en fan els provoca **contradiccions**
- Busquen eines i altres models

AL·LOTS

- Espai de control grupal i individual
- **No és percebut com un espai violent per a ells**
- Exerceixen i pateixen el control
- **Mur de la narrativa de l'amor romàntic, que veuen com a forma d'ostentació i relat irreal**
- Normalització de la sexualització
- **Normalització del control cibernètic**
- Normalització de la hiperexposició d'ells mateixos
- **La xarxa desdibuixa el concepte de privacitat: ells el reivindiquen a mesura que es fan grans**
- A mesura que passen els anys, veuen que les xarxes els homogeneïtzen i deixen de participar d'aquesta narrativa

AL·LOTES

- Veuen com **habitual la pressió sexual sobre elles** i parlen del **risc associat a la sexualitat**, de l'estar preocupades per la regla, de l'embaràs
- Ells, diuen, tenen menys preocupacions encara que no hauria de ser així
- Parlen d'**un límit, el del consentiment**
- **No tendeixen a parlar** de sexualitat amb el món adult ni entre elles
- Plaer no associat a la sexualitat.
Associen sexualitat amb embaràs i ITS i amb violències (violació assetjament)
- No apareix autoexploració del cos
- **La pornografia és el model majoritari de sexualitat amb el que creixen**
- Demanen espais de diàleg i aprenentatge

AL·LOTS

- No és un tema de conversa
- Porno principal via d'aprenentatge (diuen que no s'ajusta a la realitat i que els crea expectatives falses)
- La sexualitat passa per la parella. No apareix autoexploració del cos
- No parlen de sexualitat amb el món adult ni entre ells
- Associen l'aprenentatge amb les classes de biologia i amb el discurs del risc

AL·LOTES

- Entren en **contradicció** sobre el coneixement teòric de la igualtat i la seva experiència quotidiana
- La formació els atorga elements de reflexió i eines. Però **no hi ha un marc teòric-pràctic sòlid que les ajudi**
- Parlen del clima social a l'entorn del **feminisme**. Els ajuda a la detecció i reacció, però la resposta és individual
- A moltes **els manquen estratègies per generar dinàmiques igualitàries** al seu entorn i les seves vides
- La igualtat encara no ha entrat a la majoria de les cases d'aquestes adolescents i **no és un tema de discussió normalitzat en el seu àmbit familiar**.
- Senten que és un moment propici pel **canvi**

AL·LOTS

- **Hi ha un coneixement desigual de la igualtat.** A 3r de l'ESO, mostren un coneixement teòric de la igualtat. A 4t de l'ESO, no demostren un coneixement teòric de la igualtat. Quan se'ls pregunta per quina relació voldrien tenir, de fet, només un s'hi refereix com a igualitària. La resta parlen d'una relació "interessant", "que no avorreixi", "senzilla", "còmoda". A 1r de Batxillerat també expressen que tenen coneixement sobre la igualtat, però no hi aprofundeixen.
- **Alguns identifiquen igualtat amb no discriminació sexual.**
- Les manifestacions o els canvis socials no apareixen en el seu discurs de manera habitual: **si ho mencionen és perquè una dona propera en participa.**